

Nr 54

Utlåtande i anledning av väckta motioner om nya grunder för ordinarie prästers lönegradsplacering.

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Arrhén* (I: 223) och den andra inom andra kammaren av herr *Staxäng m. fl.* (II: 433), har hemställts, att riksdagen måtte besluta om nya grunder för ordinarie prästers lönegradsplacering i enlighet med de huvudregler, som föreslagits i pastoratsindelningssakkunnigas betänkande.

Till stöd för ifrågavarande förslag anföres i motionen II: 433 följande.

När de nya grunderna för prästerskapets avlöningar antogs fastställdes endast beräkningsgrunder för komministertjänsternas inplacering. För kyrkoherdetjänsterna fixerades, med utgångspunkt i hittillsvarande löneskala, vissa lönebelopp, vilka skulle medföra inplacering i de fastställda lönegraderna, men denna inplacering skulle endast ha engångskaraktär och vara av provisorisk natur.

Det överlämnades åt pastoratsindelningssakkunniga, som då redan erhållit sitt huvuduppdrag, att närmare utreda denna fråga och framlägga förslag härom. På grunder, som av dessa sakkunniga närmare redovisats, har dessa emellertid funnit motiverat att framlägga förslag om enhetliga normer för lönegradsinplaceringar för samtliga ordinarie tjänster. Det visade sig nämligen vid tillämpningen av de för komministertjänsterna fastställda grunderna, att dessa i flera fall ledde till orimliga och icke avsedda konsekvenser. Det syntes vidare de sakkunniga uppenbart, att en parallellplacering mellan kyrkoherdetjänster och komministertjänster efter för dem båda tillämpliga grunder skulle medföra en önskvärd förenkling av hela lönesystemet i dess tillämpning. De sakkunniga föreslog därför, att där kyrkoherdetjänsten skulle inplaceras i Ca 33, skulle komministertjänsten inplaceras i Ca 28, och där kyrkoherdetjänsterna tillhörde endera Ca 31 eller Ca 29, skulle komministertjänsten tillhöra Ca 26. I de fall, då kyrkoherdetjänst vore inplacerad i Ca 27, kunde man utgå från att komministertjänst icke skulle vara inrättad. Genom nämnda system skulle för komministertjänst inplacering i endera Ca 27 eller Ca 25 upphöra. Det syntes överflödigt att belasta lönesystemet med en differentiering på icke mindre än fyra lönegrader i omedelbar följd. För bortfallet av Ca 25 talade även, att den numera vore slutlönegrad för e. o. tjänst.

Grundläggande skulle alltså bli pastoratets karaktär, där de tjänster, som skulle lönegradsinplaceras, vore inrättade. Därvid föreslog de sakkunniga, att tre faktorer skulle vara lönebestämmande: pastoratets folkmängd, pastoratets areal och antalet församlingar inom pastoratet. Den första faktorn skulle vara grundläggande, de två senare under vissa förhållanden kompletterande. I Ca 29 såsom normallönegrad skulle inplaceras pastorat med en folkmängd mellan 1 501—4 500 invånare, i Ca 31 inom en folkmängdsram mellan 4 501—10 000. Där folkmängden uppginge till över 10 000 skulle in-

placering ske i Ca 33, där folkmängden understeg 1 500 i Ca 27, såvida icke antalet församlingar i pastoratet vore minst 3. Arealfaktorn skulle kunna medföra endast en uppflyttning: till Ca 29, om arealen vore minst 3 kvmil, till Ca 31, om arealen vore minst 6 kvmil, och till Ca 33, om arealen vore minst 12 kvmil.

De sakkunniga föreslog även grunder, efter vilka omprövning av den en gång gjorda inplaceringen skulle kunna ske. Man övervägde därvid tvenne alternativ; i båda fallen skulle en viss tid ha gått, sedan den för lönegradsinplaceringen kritiska gränsen överskridits, innan ändring i endera riktningen borde ifrågakomma.

Vi ansluter oss till de huvudregler, som de sakkunniga förordat, och i synnerhet vill vi framhålla fördelarna av ett enhetligt system med utgångspunkt i pastoratets karaktär. Vi finner även, att starka skäl förefinnes att denna fråga bringas till ett avgörande oberoende av pastoratsindelningsspörsmålet i stort.

De olägenheter som för närvarande gör sig gällande är av två arter. Den förra hör samman med det nuvarande systemet för komministertjänsternas inplacering, den andra är av administrativ art. För närvarande finns inga bestämmelser om, när och efter vilka grunder omprövning av gällande inplacering kan ske, varför framställningar härom, även där sakskäl förebragts, måste lämnas utan avseende. Ju längre ett uppskov blir desto större blir olägenheten.

Vi förutsätter, att för nuvarande tjänsteinnehavare inte ska ske någon nedflyttning i lönegradsplacering på honom nu anförtrödd tjänst. Omprövning bör ske, dels då tjänst blir ledig, dels efter viss tid i de fall, att folkmängdsförskjutningar inom pastoratet motiverar sådan. Härvid synes det av de sakkunniga föreslagna systemet med personalförteckning, som revideras, vara att förorda.

Det uppskov med lösningen av det stora och svårbemästrade problemet om ny pastoratsindelning, som nu inträtt, vållar i många avseenden församlingsprästerskapet olägenhet och är ägnat att vidmakthålla och öka känslan av osäkerhet inför framtiden. Detta synes så mycket mer beklagligt, som det måste anses som ett livsvillkor för fullgörande av kyrkans uppgift i det nutida samhället, att rekryteringen till prästämbetet främjas. (I detta större sammanhang utgör väl denna fråga en mindre betydande del.) En lösning av densamma enligt de grundsatser som ovan anförts skulle emellertid i sin mån vara ägnad att skapa önskvärd klarhet. Den skulle också undanröja de administrativa svårigheter, som är förbundna med ett system, som dels är oenhetligt, dels fått enbart provisorisk karaktär, och för vilket tillfyllestgörande tillämpningsföreskrifter saknas.

Över förevarande motioner har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, *statskontoret* och *statens lönenämnd* avgivit utlåtanden.

Statskontoret anför följande.

Motionerna ha i korta drag antytt det rådande läget beträffande prästernas löneförhållanden och erinrat om det förslag till lönesystem, som framlagts av pastoratsindelningssakkunniga i betänkande med förslag till allmänna riktlinjer för den territoriella pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga organisationen m. m. (SOU 1953: 11). Det har pekats på de olägenheter, som ur olika synpunkter göra sig gällande med rådande ordning, och framhållits, att starka skäl förefinns för att lönefrågorna bringas till avgörande oberoende av pastoratsindelningsspörsmålet i stort. Motionärernas hemställan avser, att riksdagen skulle besluta om grunder för ordi-

narie prästers lönegradsplacering i enlighet med de huvudregler, som föreslagits i sakkunnigbetänkandet.

Spörsmålet om de grunder, som böra gälla för en reglering av prästernas lönegradsplacering, är givetvis icke direkt avhängigt av frågan om pastoratsindelningen i landet. Hinder torde därför icke i och för sig möta att fristående upptaga själva löneproblemet till principövervägande. Emellertid har statskontoret svårt att föreställa sig vad som skulle vara att vinna med en dylik ordning för behandling av föreliggande problem. Det måste nämligen anses uteslutet att med stöd av nya grunder för lönegradsplacering skrida till en mera permanent reglering av prästlönerna utan hänsyn till de förändringar, som en jämkad pastoratsindelning må kunna föranleda. Det torde i detta sammanhang vara tillfyllest erinra därom, att folkmängdstalet i ett pastorat enligt de sakkunnigas förslag kommer att påverka såväl antalet präster som lönesättningen. Den organisatoriska grundvalen för den framtida uppbyggnaden av pastoraten måste fördenskull vara klarlagd, innan lönespörsmålen bringas till en definitiv lösning. Statskontoret vill härutöver framhålla, att ämbetsverket i sitt utlåtande den 16 juni 1953 över pastoratsindelningssakkunnigas betänkande fästa uppmärksamheten på att de sakkunniga låtit sina förslag i väsentlig grad bestämmas av en av ålder bestående församlingsindelning. Ämbetsverket höll för sin del bestämt före, att denna i det nuvarande samhällslivet föga tidsenliga indelning icke kunde i den omfattning, som skett i utredningen, få bli bestämmande för pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga organisationen. Erinras må slutligen om de betänkligheter som framfördes mot att genomföra organisationsändringar utan att klarare normer föreläge beträffande arbetsuppgifternas omfattning och karaktär.

Under återopande av vad sålunda anförts vill statskontoret för sin del bestämt uttala, att organisationsproblem och lönefrågor måste prövas i ett sammanhang.

Statens lönenämnd anför följande.

Statens lönenämnd får beträffande pastoratsindelningssakkunnigas förslag till lönegradsplacering för kyrkoherdar och komministrar m. m. hänvisa till sitt i avskrift bifogade utlåtande den 7 juni 1953 över de sakkunnigas betänkande. Även om det icke föreligger något formellt hinder för att tillämpa de av pastoratsindelningssakkunniga föreslagna principerna för ordinarie prästers lönegradsplacering med utgångspunkt från nu gällande pastoratsindelning, synes det nämnden som om de sakkunnigas förslag härutinnan har så nära samband med deras förslag till ny pastoratsindelning, att nämnda principer icke utan starka skäl böra göras tillämpliga innan ny pastoratsindelning fastställts. De i motionen berörda olägenheterna av den nuvarande ordningen förefalla icke vara av den art att man på grund härav bör ge ifrågavarande principer tillämpning innan pastoratsindelningsfrågan lösts.

Statens lönenämnds omförmälda, den 7 juni 1953 avgivna utlåtande över pastoratsindelningssakkunnigas förslag till lönegradsplacering för kyrkoherdar och komministrar m. m. hade — till den del det avsåg lönegradsplacering — följande lydelse:

Lönenämnden har i och för sig icke funnit anledning till erinran mot de av de sakkunniga i kapitel 13 »Lönegradsinplacering av kyrkoherdar och komministrar» föreslagna inplaceringsreglerna. Lönenämnden måste emellertid finna det icke tillfredsställande, att en tillämpning av reglerna i fråga

om komministertjänsterna medför en klar höjning av den lönenivå, som fr. o. m. prästlöne regleringens ikraftträdande den 1 januari 1952 gäller för dessa tjänster. Såvitt lönenämnden kunnat finna kan emellertid en sådan lönejustering svårigen undvikas vid en, enligt nämndens mening sakligt motiverad, övergång till ett parallellplaceringssystem för kyrkoherde- och komministertjänsterna. Med hänsyn härtill vill lönenämnden icke motsätta sig att de föreslagna reglerna läggas till grund för lönegradsinplaceringen av hithörande tjänster.

Vad de sakkunniga föreslagit rörande lönegradsinplaceringens genomförande anser sig lönenämnden kunna godtaga.

Utskottet. I motionerna hemställes att riksdagen måtte besluta om nya grunder för ordinarie prästers lönegradsplacering i enlighet med de huvudregler som föreslagits i pastoratsindelningssakkunnigas betänkande. I anledning härav får utskottet erinra om att nämnda betänkande, som avgavs den 26 februari 1953 (SOU 1953: 11), varit föremål för remissbehandling i vanlig ordning och alltjämt är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Även om hinder i och för sig inte kan anses föreligga att pröva lönegradsfrågan för prästerna utan att organisationsfrågans lösning avvaktas, kan utskottet inte finna en dylik anordning lämplig. Enligt utskottets mening står — såsom ock både statskontoret och statens lönenämnd ansett — lönegradsfrågan i så nära samband med organisationsfrågan, att den förra inte bör utbrytas till separat behandling. Då utskottet sålunda med hänsyn härtill inte anser sig kunna tillstyrka motionerna, vill utskottet emellertid ge uttryck åt den förhoppningen att den berörda lönegradsfrågan skall kunna bringas till avgörande utan alltför stor tidsutdräkt.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 223 och II: 433 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 16 mars 1956

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Leander, Näsgård, Gillström, Näsström, Boman, fröken Andersson, herrar Hesselbom, Pålsson, Einar Persson, Thun, Axel Andersson, Sunne och fröken Ranmark; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Malmborg i Skövde, Bergström, Andersson i Malmö, Åkerström, Rubbestad, fröken Elmén, herrar Petterson i Degerfors, Andersson i Mölndal, Widén, Johansson i Mysinge, fröken Karlsson, fröken Olsson och herr Nelander.

Reservationer

1) av herr *Rubbestad*, som ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna och därför hemställa,

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 223 och II: 433, besluta om nya grunder för ordinarie prästers lönegrads-placering i enlighet med de huvudregler, som föreslagits i pastoratsindelningssakkunnigas betänkande.

2) av herr *Skoglund* i Doverstorp.